

	Sygn. akt	VIII GC 225/21	
	WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ		
		Dnia	30 czerwca 2022 r.
Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy w składzie:			
Przewodniczący:	sędzia Artur Fornal		
Protokolant:	stażysta Joanna Markiewicz		
po rozpoznaniu w dniu	10 czerwca 2022 r.	w Bydgoszczy	
na rozprawie w postępowaniu w sprawach gospodarczych			
sprawy z powództwa:	(...) S.A. w W. (KRS: (...))		
przeciwko	R. O. (PESEL: (...))		
o zapłatę			
I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1 595 391,58 (milion pięćset dziewięćdziesiąt pięć tysięcy trzysta dziewięćdziesiąt jeden 58/100) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot:			

a) 1 164 431,44 zł od dnia 19 maja 2021 r. do dnia zapłaty,

b) 430 960,14 zł od dnia 16 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty;

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

III. oddała wniosek powoda o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;

IV. nie obciąża pozwanego kosztami procesu;

V. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na rzecz adwokata M. S. kwotę 7 200 (siedem tysięcy dwieście) złotych, powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt VIII GC 225/21

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. z siedzibą w W. w pozwie przeciwko R. O. domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 1 595 391,58 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 maja 2021 r. do dnia zapłaty, a ponadto zwrotu kosztów postępowania.

Uzasadniając pozew powód podniósł, że dochodzona pozwem wierzytelność powstała w wyniku zaciągnięcia przez pozwanego kredytu w rachunku bieżącym na bieżące finansowanie działalności gospodarczej. Zabezpieczeniem roszczenia z tego tytułu była udzielona przez pozwanego gwarancja udzielona przez (...) w W. w ramach portfelowej

linii gwarancyjnej de minimis. Wobec tego, że ww. kredyt nie został przez pozwanego spłacony, (...) wypłacił powodowi z tytułu gwarancji kwotę 1 209 678,04 zł, a następnie zawarł z powodem umowę przelewu wierzytelności przysługującej mu wobec pozwanego z tego tytułu, wraz z należnościami ubocznymi, w tym roszczeniem o zapłatę maksymalnych odsetek za opóźnienie od dnia wypłaty kwoty z gwarancji. Powód wyjaśnił, że na dochodzoną pozwem kwotę składa się należność główna w wysokości 1 164 431,44 zł, a także skapitalizowane odsetki w kwocie 430 960,14 zł. Powód podał, że dochodzona przez niego wierzytelność stała się wymagalna w dniu 13 lipca 2018 r. (data wypłaty środków z gwarancji (...)).

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda zwrotu kosztów postępowania.

Pozwany podniósł zarzut braku wykazania wysokości roszczenia objętego pozwem, a także zarzut przedawnienia (wobec tego, że jest ono związane z prowadzoną działalnością gospodarczą termin przedawnienia wynosi 3 lata). Twierdził też, że roszczenie powoda należy uznać za przedwczesne, gdyż nie udowodnił on, że pozwanemu doręczono skutecznie wypowiedzenie umowy kredytu. Niezależnie od powyższego roszczenie z tytułu opłaty przygotowawczej oraz administracyjnej należałoby, zdaniem powoda uznać za abuzywne, a przez to nienależne (powód powinien udowodnić jakie kryteria legły u podstaw ich ustalenia, czego w niniejszej sprawie nie uczynił). Pozwany twierdził również, że dokonał na rzecz wierzyciela pierwotnego spłaty znacznej części kapitału, co przy uwzględnieniu abuzywności umowy w zakresie opłaty przygotowawczej i administracyjnej, uzasadnia przyjęcie, że jego zobowiązanie zostało spłacone w całości (pozwany wskazał, że nie ma możliwości ustalenia sposobu zaliczenia dokonanych wpłat przez pierwotnego wierzyciela). Podkreślił ponadto, że znajduje się w złej sytuacji finansowej wynikającej ze zdarzeń losowych i życiowych, a w związku z tym wnosił – na wypadek uwzględnienia powództwa – o rozłożenie zasądzonej kwoty na 48 równych rat, płatnych do 15-tego dnia każdego miesiąca wraz z odsetkami w przypadku opóźnienia, a ponadto o nieobciążanie go kosztami postępowania.

W toku rozprawy w dniu 10 czerwca 2022 r. Przewodniczący na zasadzie art. 156² k.p.c. zwrócił uwagę na możliwość zakwalifikowania dochodzonego roszczenia jako wynikającego wprost ze zobowiązania pozwanego poczynionego w związku z udzieloną gwarancją - na wypadek braku spłaty zadłużenia z tytułu kredytu (k. 249, 251 akt)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany, prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...)H.U. (...) w I., zawarł w dniu 27 stycznia 2016 r. z powodem (występującym wówczas pod firmą: (...) S.A. – dalej Bank) umowę o kredyt obrotowy nr (...) na kwotę 2 500 000 zł, z wykorzystaniem go na cele związane z finansowaniem bieżącej działalności gospodarczej pozwanego.

Z tytułu wykorzystania kredytu pozwany zobowiązał się zapłacić Bankowi odsetki. Wykorzystana kwota kredytu oprocentowana jest według zmiennej stawki WIBOR dla trzymiesięcznych depozytów międzybankowych w PLN powiększonej o 2,5500 punktu procentowego.

W przypadku niewywiązania się pozwanego z terminowej spłaty kredytu lub jego raty, pozwany zapłacić miał Bankowi odsetki od kredytu przeterminowanego, które stawały się niezwłocznie wymagalne. Niespłacona przez kredytobiorcę w terminie należność Banku z tytułu kredytu lub odsetek, stawała się wymagalna w dniu płatności.

W umowie pozwany zobowiązał się dokonać ostatecznej spłaty wykorzystanego kredytu w dniu 30 kwietnia 2017 r.

Zabezpieczeniem wierzytelności Banku z tytułu udzielenia kredytu miała być m.in. gwarancja de minimis w wysokości 60 % kwoty kredytu, udzielona przez (...) (dalej (...)) w ramach umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis.

W postanowieniach dodatkowych do przedmiotowej umowy wskazano, że w przypadku braku spłaty kredytu oraz dokonania przelewu wierzytelności (...) z tytułu udzielonej gwarancji de minimis na Bank, Bank będzie uprawniony do dochodzenia również wierzytelności nabytej od (...) w wyniku przelewu (pkt. 20 postanowień dodatkowych). Bank i (...) mogą dokonać zwrotnego przelewu wierzytelności nabytej przez Bank od (...) wynikającej z tytułu

zrealizowanej przez (...) Gwarancji de minimis (pkt. 24 postanowień dodatkowych). Pozwany spłacając wierzytelności z tytułu umowy o kredyt obrotowy oraz z tytułu realizacji Gwarancji de minimis zobowiązał się nie dokonywać uprzywilejowania żadnej z nich poprzez wskazanie pierwszeństwa spłaty (pkt. 25 zd.1 postanowień dodatkowych).

Przedmiotowa umowa została zmodyfikowana kolejnymi aneksami z dnia: 1 kwietnia 2016 r., 28 kwietnia 2017 r., 2 i 13 czerwca 2017 Termin spłaty kredytu strony ustaliły ostatecznie na dzień 1 lipca 2017 r.

Dowód: umowa o kredyt obrotowy – k. 7 - 13, postanowienia dodatkowe do umowy o kredyt w rachunku bieżącym nr (...) – k. 37- 40, aneksy – k. 14-20, informacja odpowiadająca odpisowi pełnemu z rejestru przedsiębiorców powoda – k. 65 – 123 akt.

W dniu 10 maja 2017 r., pozwany złożyła też za pośrednictwem Banku kredytującego wniosek o udzielenie przez (...) gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis – w kwocie 1 273 395,28 zł, do dnia 28 lutego 2018 r.

W powyższym wniosku pozwany oświadczył, że zapoznał się z zasadami udzielenia przez (...) wnioskowanej gwarancji, określonymi w Warunkach uzyskania w (...) gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis oraz, że akceptuje te zasady. W szczególności pozwany zobowiązał się do zwrotu (...) kwoty wypłaconej przez (...) tytułem gwarancji, o którą zawnioskował wraz z należnościami ubocznymi, w tym odsetkami od zadłużenia przeterminowanego naliczanymi od dnia wypłaty kwoty z gwarancji (w wysokości aktualnie obowiązujących maksymalnych odsetek za opóźnienie, o których mowa w Kodeksie cywilnym) i poniesionymi przez (...) kosztami na wypadek dokonania przez (...) wypłaty na rzecz Banku Kredytującego kwoty z tytułu takiej gwarancji.

Dowód : wniosek o udzielenie gwarancji spłaty przez (...) wraz z załącznikiem – k. 25-33, warunki uzyskania w (...) gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis – k. 41 – 50 akt.

Pismem z dnia 25 stycznia 2018 r. powodowy Bank wezwał pozwanego do zapłaty, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania przedmiotowego wezwania, przeterminowanych zobowiązań z tytułu ww. umowy kredytu (według stanu na dzień 22 stycznia 2018 r. wymagalne zadłużenie z tego tytułu wynosić miało łącznie 2 109 144,85 zł, w tym: kapitał w kwocie 2 016 130,06 zł, odsetki karne w kwocie 65 790,55 zł, odsetki umowne w kwocie 24 180,89 zł, prowizje i inne koszty w kwocie 3 043,35 zł).

Dowód: wezwanie do zapłaty wraz z dowodem nadania i odbioru – k. 21-24 akt.

W związku z niewywiązaniem się pozwanego z ww. zobowiązania kredytowego (...) w dniu 13 lipca 2018 r. wypłacił powodowemu Bankowi z tytułu udzielonej gwarancji kwotę 1 209 678,04 zł.

Umową przelewu z dnia 17 grudnia 2018 r. (...) przeniósł na powodowy Bank – z powołaniem się na § 11 ust. 2 umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr (...) z dnia 5 kwietnia 2013 r. – wierzytelność przysługującą (...) względem pozwanego z tytułu wypłaconej gwarancji, wraz z należnościami ubocznymi, tj. prawami związanymi z tą wierzytelnością, w tym roszczeniem o zapłatę odsetek naliczanych od dnia wypłaty kwoty z gwarancji w wysokości aktualnie obowiązujących maksymalnych odsetek za opóźnienie, o których mowa w Kodeksie cywilnym oraz poniesionych przez (...) kosztów, a także przysługujące (...) zabezpieczenia wierzytelności (§ 2 ust. 1 i 2 umowy przelewu).

Powodowy Bank oświadczył, że przyjmuje przelew wierzytelności z tego tytułu w celu ich windykacji (§ 3 umowy).

Dowód: umowa przelewu wierzytelności z dnia 17 grudnia 2018 r. – k. 57-59 akt .

Pismem z dnia 14 maja 2021 r. powód skierował do pozwanego ostateczne wezwanie do zapłaty, w terminie 7 dni od daty jego otrzymania, kwoty wypłaconej gwarancji de minimis, która zabezpieczała ww. umowę o kredyt. Podał, że według stanu na dzień poprzedzający wezwanie wymagalne zadłużenie wynosiło 1 398 386,58 zł, w tym: zobowiązanie z tytułu kapitału 1 162 967,94 zł i z tytułu odsetek 235 418,64 zł.

Dowód: wezwanie do zapłaty – k. 60 akt.

Według stanu na dzień 18 maja 2021 r. skapitalizowane odsetki maksymalne liczone od dnia 13 lipca 2018 r. od wypłaconej z tytułu gwarancji należności głównej (kapitału), wyniosły ogółem kwotę 430 960,14 zł

Dowód: rozliczenie – k. 131-132, 232 akt

Pozwany aktualnie nie prowadzi już działalności gospodarczej. Ma dolegliwości neurologiczne, w szczególności związane z pamięcią i koncentracją. Utrzymuje się z renty (częściowa niezdolności do pracy) i nie posiada innych źródeł utrzymania.

Dowód: dokumentacja lekarska i ZUS – k. 265-269, 271-275v. akt.

Pozew w niniejszej sprawie wniesiony został ze skutkiem na dzień 16 sierpnia 2021 r.

Fakt znany Sądowi z urzędu ; zarządzenie – k. 140, 193 akt.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił stan faktyczny sprawy na podstawie opisanych wyżej dokumentów na które powoływały się strony (art. 243² k.p.c.). Ich autentyczność nie była kwestionowana i nie budziła również wątpliwości Sądu.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął wniosek dowodowy pozwanego o przesłuchanie go w charakterze strony. Należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 299 k.p.c. tego rodzaju dowód mógł mieć w niniejszym postępowaniu charakter wyłącznie subsydiarny (pomocniczy), zatem jego przeprowadzenie mogłoby nastąpić wyłącznie wówczas, gdyby po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostałyby niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia.

Dowód ten miał być przeprowadzony – zgodnie z wnioskiem zawartym w odpowiedzi na pozew – wyłącznie co do udowodnienia treści zawartej umowy, wysokości spłaconego kredytu oraz upływu trzyletniego terminu przedawnienia (zob. k. 221 akt). Treść umowy nie jest jednak przedmiotem sporu (zawarta ona została w formie pisemnej – zob. umowa wraz aneksami - k. 7-20 akt), ocena zasadności zarzutu przedawnienia należy do Sądu, a co do wysokości spłaconego kredytu należy wskazać, że pozwany – po otrzymaniu stanowiska strony powodowej w tym przedmiocie (w piśmie z dnia 20 kwietnia 2022 r. – zob. k. 230-237 akt) – nie kwestionował już na rozprawie zobowiązania powoda w tym aspekcie (art. 229 i 230 k.p.c.).

Nie budziła w niniejszej sprawie wątpliwości Sądu legitymacja czynna powoda, jako nabywcy dochodzonej wierzytelności (art. 509 § 1 k.c.). Należy zwrócić uwagę, że pozwany, składając wniosek o udzielenie gwarancji przez (...) złożył na piśmie oświadczenie, zgodnie z którym zobowiązał się do zwrotu (...) wypłaconej przez niego kwoty tytułem gwarancji, o którą wnioskował - wraz z należnościami ubocznymi, w tym odsetkami od zadłużenia przeterminowanego naliczonymi od dnia wypłaty kwoty z gwarancji (w wysokości aktualnie obowiązujących maksymalnych odsetek za opóźnienie, o których mowa w Kodeksie cywilnym) i poniesionymi przez (...) kosztami na wypadek dokonania przez ten wypłaty na rzecz banku kredytującego kwoty z tytułu takiej gwarancji (zob. k. 26 akt).

Trzeba w związku z tym zwrócić uwagę, że z podpisanego przez pozwanego wniosku do (...) o udzielenie gwarancji spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, wynika w sposób jednoznaczny, że pozwany w pełni świadomie godząc się na skorzystanie z gwarancji, przyjął na siebie obowiązek spłaty wypłaconej z tego tytułu kwoty wraz z opisanymi wyżej odsetkami.

Nie ulega wątpliwości, że sens prawny gwarancji polega na przyjęciu przez gwaranta zobowiązania do zapłaty gwarantariuszowi świadczenia pieniężnego w postaci sumy gwarancyjnej w razie wystąpienia wypadku gwarancyjnego, w szczególności w przypadku nie spełnienia świadczenia przez dłużnika ze stosunku podstawowego.

Zgodnie z art. 34a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 maja 1997 roku o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r., poz. 1613) (...) może udzielać, we własnym imieniu i na własny rachunek gwarancji w ramach rządowych programów obejmujących poszczególne projekty związane z rozwojem sektora mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Szczegółowe warunki oraz tryb udzielania pomocy de minimis w formie gwarancji (...) w dacie zawarcia przedmiotowej umowy kredytowej określało rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie udzielania przez (...) pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r., poz. 1969), które – w § 6 ust. 1 – przewidywało, że gwarancja jest udzielana na wniosek przedsiębiorcy, składany do banku kredytodawcy. Wymóg powyższy w niniejszej sprawie z pewnością został spełniony.

Stosownie do art. 81 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r., poz. 2439) gwarancją bankową jest jednostronne zobowiązanie banku - gwaranta, że po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków zapłaty, które mogą być stwierdzone określonymi w tym zapewnieniu dokumentami, jakie beneficjent załączy do sporządzonego we wskazanej formie żądania zapłaty, bank ten wykona świadczenie pieniężne na rzecz beneficjenta gwarancji - bezpośrednio albo za pośrednictwem innego banku.

W judykaturze prezentowane jest stanowisko, że określenie to pokazuje oparcie gwarancji na konstrukcji przekazu (art. 921¹ -921⁵ k.c.), tworzącego trzy odrębne stosunki prawne między trzema uczestnikami transakcji, z których przekazujący przekazuje odbiorcy przekazu świadczenie osoby trzeciej, upoważniając tym samym odbiorcę przekazu do przyjęcia świadczenia, a przekazanego do jego spełnienia na rachunek przekazującego (art. 921¹ k.c.). Odnosząc to do stosunków prawnych związanych z gwarancją bankową otrzymuje się następujące umowy: umowę zlecenia między zlecającym udzielenie gwarancji (przekazującym) a bankiem (przekazanym), który jednostronnie zobowiązuje się wobec beneficjenta gwarancji (odbiorcy przekazu), że spełni na jego rzecz świadczenie pieniężne na rachunek zlecającego, w razie zajścia okoliczności określonych w umowie zlecenia (np. nie zapłacenia przez zlecającego należnego świadczenia pieniężnego beneficjentowi; zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 maja 2018 r., I AGa 86/18, opublikowany w Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Charakter odpowiedzialności z tytułu gwarancji bankowej został scharakteryzowany w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1993 roku w sprawie III ZZP 16/93 (LEX nr 3900), gdzie wyjaśniono, że umowa gwarancyjna obejmuje przyrzeczenie banku złożone wierzycielowi - beneficjentowi gwarancji, że dłużnik zachowa się w sposób określony w tym przyrzeczeniu. Jeżeli jednak dłużnik nie zachowa się w sposób, w jaki przyrzekł bank – udzielający gwarancji, to wówczas musi on naprawić szkodę, którą w majątku beneficjenta gwarancji spowoduje ewentualnie to zdarzenie. Przyrzeczenie składane przez udzielającego gwarancji jest oświadczeniem woli, które, przyjęte przez beneficjenta gwarancji, staje się źródłem samodzielnego zobowiązania banku udzielającego gwarancji.

Mając powyższe na względzie nie powinno budzić wątpliwości, że z chwilą wypłaty kwoty z gwarancji (...) stał się wierzycielem pozwanego o jej zwrot. Udzielenie gwarancji beneficjentowi (zawarcie umowy między gwarantem i beneficjentem), poprzedzana była bowiem w tym przypadku umową między dłużnikiem a (...), w której dłużnik zlecał temu ostatniemu udzielenie gwarancji wierzycielowi (beneficjentowi). Zatem z perspektywy tego stosunku prawnego, udzielenie następnie gwarancji beneficjentowi stanowiło spełnienie przez gwaranta świadczenia wynikającego z umowy zawartej z dłużnikiem (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 lutego 2021 r., I AGa 84/20, LEX nr 3184022).

Pozwany początkowo zarzucał wprawdzie, że powód nie wykazał wysokości dochodzonego roszczenia. Powód przedłożył jednak w sprawie dowód w postaci „systemu rozliczenia dotyczącego umowy o kredyt obrotowy nr (...) z dnia 27 stycznia 2016 r.” wraz z późniejszymi zmianami, z którego wynika, że od dnia wypłaty środków z gwarancji, tj. od dnia 13 lipca 2018 r., zaległości pozwanego z tytułu kapitału wymagalnego (w kwocie 1 164 431,44 zł) i odsetek karnych (430 960,14 zł), nie zostały przez niego zaspokojone (k. 232 akt). Prawdziwości zawartych tam informacji pozwany w żaden sposób nie zakwestionował już jednak w dalszym toku postępowania.

Nieuzasadniony okazał się także podniesiony w sprawie zarzut przedawnienia. Na tle rozpoznawanej sprawy należy uznać, że roszczenie przysługujące (...) wobec pozwanego powstało w dniu 13 lipca 2018 r. (data wypłacenia kwoty z gwarancji), a pozew został wniesiony w niniejszej sprawie w dniu 16 sierpnia 2021 r. (zob. k. 140, 193 akt). Uwzględniając gospodarczy charakter niniejszej sprawy należy w związku z tym uznać, że w dacie wniesienia pozwu nie upłynął jeszcze trzyletni termin przedawnienia, przypadający na ostatni dzień roku kalendarzowego (art. 118 k.c.).

Tym samym powództwo okazało się uzasadnione co do całej objętej żądaniem kwoty głównej w wysokości 1 595 391,58 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 1 164 431,44 zł od dnia 19 maja 2021 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 430 960,14 zł (tytułem skapitalizowanych odsetek), liczonymi od dnia wniesienia pozwu, tj. 16 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty.

Sąd oddalił powództwo wyłącznie w zakresie, w jakim powód domagał się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 430 960,14 zł w okresie od 19 maja 2021 r. do 16 sierpnia 2021 r. Zgodnie bowiem z treścią art. 482 § 1 k.c., zasadą jest, że od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa.

Sąd oddalił ponadto wniosek powoda o nadanie wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności wobec braku wskazania jakichkolwiek podstaw wymienionych w art. 333 § 1-3 k.p.c. (pkt III. wyroku).

Odnosząc się natomiast do wniosku pozwanego o rozłożenie na raty zasądzonej należności zważyć należy, że w myśl art. 320 k.p.c. jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach możliwe jest rozłożenie w wyroku na raty zasądzonego świadczenia.

W orzecznictwie podkreśla się, że przytoczona regulacja określa szczególną regułę wyrokowania („moratorium sędziego”) dotyczącą przedmiotu orzekania, dającą sądowi możliwość uwzględnienia nie tylko interesów pozwanego, w zakresie czasu wykonania wyroku, lecz także interesów powoda – przez uniknięcie bezskutecznej egzekucji (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 czerwca 2015, I ACa 1508/14, LEX nr 1746829). Przyjmuje się również, że pomimo umiejscowienia art. 320 k.p.c. wśród przepisów postępowania, ma on charakter materialnoprawny, ponieważ modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, w odniesieniu do sposobu i terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego i w tym zakresie ma charakter konstytutywny (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014 r., V CSK 302/13, LEX nr 1480070).

Należy zgodzić się z poglądem, że ewentualna możliwość rozłożenia na tej podstawie świadczenia na raty przez sąd wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, nie tylko – jak na to wskazano we wniosku (zob. k. 221 i 222 akt) – związanych z sytuacją dłużnika (gdym względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody), ale także oceny uzasadnionego interesu wierzyciela domagającego się ochrony prawnej. Ustanowiona w art. 320 k.p.c. norma ma bowiem charakter wyjątkowy i w związku z tym – jak stanowi powyższy przepis – może być ona stosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Podkreślić przy tym należy, że nie może być ona stawiana ponad ochronę wierzyciela (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 października 2015 r., V ACa 899/14, LEX nr 1856597).

Zastosowanie tej regulacji powinno zatem polegać na wyznaczeniu takiego terminu który z jednej strony mógłby umożliwić pozwanemu wykonanie orzeczenia w sposób dla niego najmniej dotkliwy i nie narażający na nadmierne straty, z drugiej jednakże strony jego wyznaczenie nie może narażać powoda na dalsze szkody. Rozłożenie świadczenia na raty ma bowiem ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (tak m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC z 2007 r., Nr 10, poz. 147 oraz uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70, OSNCP z 1971 r. Nr 4, poz. 61). Przewidziane przez art. 320 k.p.c. rozłożenie świadczenia na raty służyć ma, co oczywiste, przede wszystkim dłużnikowi, musi jednak dawać jednocześnie wierzycielowi szansę zaspokojenia się. Aby

taki cel osiągnąć, musi zostać wykazane, że **dłużnik ma realną możliwość spełnienia świadczenia w formie ratalnej**, w przeciwnym razie bowiem ani on sam nie odczuje ulgi, ani wierzyciel nie zostanie należycie zaspokojony, a wszystko zakończy się i tak postępowaniem egzekucyjnym (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lipca 2017 r., I ACa 186/17, LEX nr 2343436).

Tymczasem w niniejszej sprawie pozwany – poza powołaniem się na swoją trudną sytuację zdrowotną i wskazaniem na brak innych dochodów poza rentą z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 916 zł netto – nie zaferował Sądowi żadnych innych twierdzeń i dochodów pozwalających przyjąć, że realnie jest on w stanie spełnić na rzecz powoda zasądzone zobowiązanie w ratach. Jeśli dodać do tego, że jak twierdzi ma on liczne i wysokie zobowiązania także wobec innych podmiotów, a stan przysługujących mu należności dopiero podlega wyjaśnianiu (zob. oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i dochodach – k. 207-209, 260-264; dokumenty dot. zobowiązania wobec ZUS – k. 205-267, a także z postępowania egzekucyjnego – k. 270; protokół rozprawy - k. 249, 251 akt), rozłożenie zasądzonych na rzecz powoda świadczenia na 48 rat (co oznacza, że miesięczna rata musiałby wynosić przeszło 30 000 zł), nie pozwoliłoby, w ocenie Sądu, osiągnąć celu, któremu instytucja z art. 320 k.p.c., ma służyć.

Sąd nie obciążył natomiast pozwanego kosztami procesu mając na względzie przepis art. 102 k.p.c. (punkt IV. wyroku). W myśl powołanego przepisu, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przesłanki określone w treści art. 102 k.p.c. obejmują „wypadki szczególnie uzasadnione”, które powodują, że zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości, a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2013 r., II CZ 154/12, LEX nr 1293746). Zalicza się do tego rodzaju „wypadków” nie tylko okoliczności związane z przebiegiem samego postępowania (jak charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, przedawnienie roszczenia, przekonanie o zasadności roszczenia), lecz również i warunki leżące poza procesem, do których należy sytuacja majątkowa i życiowa strony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2012 r., I CZ 26/11, LEX nr 1101325). Zwolnienie strony od kosztów sądowych nie stanowi wprawdzie samodzielnie o występowaniu szczególnie uzasadnionego wypadku, ale może być przyczynkiem do rozważenia, czy taki wypadek zachodzi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, LEX nr 949023).

W ocenie Sądu, taką szczególną (wyjątkową) okolicznością w sprawie niniejszej jest fakt, że pozwany jest osobą znajdującą się w obiektywnie ciężkiej sytuacji życiowej i finansowej, co zostało przez niego w należyty sposób udokumentowane. Pozwany jest osobą schorowaną, cierpiącą na liczne dolegliwości oraz muszącą znosić związane z powyższym niedogodności. Trudno w tej sytuacji oczekiwać, aby pozwany podjął jakiegokolwiek dodatkowe zatrudnienie, a jego jedynym dochodem jest obecnie renta, które to prawo jest przy tym objęte zajęciem komorniczym (zob. k. 263 akt). Reasumując, w ocenie Sądu, sytuacja w jakiej znalazł się pozwany, winna zostać zakwalifikowana jako szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w treści art. 102 k.p.c.

Podstawę przyznania od Skarbu Państwa na rzecz adwokata, ustanowionego dla pozwanego z urzędu, kwoty 7 200 zł powiększonej o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów tej pomocy prawnej stanowiły przepisy § 8 pkt 7 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

Na oryginale właściwy podpis